

Araştırma Makalesi

ÖRGÜTSEL SOSYALİZASYON BİLEŞENLERİNDEN İLETİŞİM VE EĞİTİMİN İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNDEKİ ÖNEMİ

Mustafa ÖZTÜRK*, **Yonca TÜRKER****, **Ferit ÖZBUDAK*****, **Hakan DAĞLAR******, **Eyyüp GÜZEL*******, **Ufuk BALCI*******

Özet

Örgüt, kendi sınırlarında gündelik işleyişleri şekillendiren, yargı, değer ve varsayımlar geliştiren yapıdır. Örgütlerde sosyalizasyon, çalışanların çalışma faaliyetlerine yönelik gereken bilgileri öğrendiği süreçlerden birisidir. Örgütsel sosyalizasyonun başarılı biçimde gerçekleşmesinde hiç şüphesiz iletişim ve eğitimin rolü etkilidir. İnsan faaliyetlerinin tamamı ile yakın ilgisi bulunan iletişim, günlük yaşamda vazgeçilmez parçalardanır. Günlük yaşama ek olarak örgüt içerisindeki iletişimde çalışanlar fikir, duygu ve düşüncelerini paylaşması, sektör veya hizmet türü fark etmeksizin gereken sürecin devamlılığı önemlidir. İletişimin sağlanması ile birlikte eğitim önemli kavramlar arasındadır. İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG), genel anlamda çalışma ortamları ya da çalışmalardan meydana gelebilecek risk ve tehlikelere karşı çalışanlar ve diğer bireylerin zarar görmesinin engellenmesini amaçlayan çeşitli aksiyon ve yükümlülüklerle sahiptir. Bu yükümlülükler arasında iletişim ve eğitim kavramları da yer almaktadır. Bu çalışmada, örgütsel sosyalizasyon bileşenleri arasında yer alan iletişim ve eğitim kavramlarının İSG açısından konumunun belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada incelenen çalışmalar sonucunda iletişim ve eğitim ile birlikte örgütsel sosyalizasyonun İSG ile ilişkili kavramlar arasında yer aldığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, iletişim, iş sağlığı ve güvenliği, örgütsel sosyalizasyon

*Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İş Sağlığı ve Güvenliği Ana Bilim Dalı, oztmust@gmail.com, ORCID: 0000-0001-8845-4119

**Okul Müdür Yardımcısı, Orhan Saral İlkokulu, yonca_turker@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-9933-4363

***Okul Müdürü, Halit Uygur İlkokulu, feritobudak@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8670-2251

****Okul Müdürü, Hayriye Gök Ortaokulu, sdzyn45@hotmail.com, ORCID: 0000-0001-7376-8860

*****Okul Müdürü, Mehmet Akif Ersoy İlkokulu, eyyupguzel@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5235-1484

*****Okul Müdürü, Halkalı Cumhuriyet İlkokulu, ufukbalci08@gmail.com, ORCID: 0000-0001-8547-0981

Gönderim Tarihi: 12.10.2022

Kabul Tarihi: 20.10.2022

Research Article

THE IMPORTANCE OF COMMUNICATION AND EDUCATION FROM ORGANIZATIONAL SOCIALIZATION COMPONENTS IN OCCUPATIONAL HEALTH AND SAFETY

Mustafa ÖZTÜRK*, Yonca TÜRKER**, Ferit ÖZBUDAK***, Hakan DAĞLAR****, Eyyüp GÜZEL***** ,Ufuk BALCI*****

Abstract

The organization is the structure that shapes daily operations and develops judgments, values and assumptions within its borders. Socialization in organizations is one of the processes in which employees learn the necessary information about their work activities. Undoubtedly, the role of communication and education is effective in the successful realization of organizational socialization. Communication, which is closely related to all human activities, is an indispensable part of daily life. In addition to daily life, it is important that employees share their ideas, feelings and thoughts in communication within the organization, and the continuity of the required process regardless of sector or service type. Along with the provision of communication, education is among the important concepts. Occupational Health and Safety (OHS) has various actions and obligations aimed at preventing harm to employees and other individuals against risks and hazards that may arise from work environments or work in general. Communication and education concepts are among these obligations. In this research, it is aimed to determine the position of the concepts of communication and education, which are among the components of organizational socialization, in terms of OHS. As a result of the studies examined in the research, it was determined that organizational socialization, together with communication and education, are among the concepts related to OHS.

Keywords: *Communication, education, occupational health and safety, organizational socialization*

*Master's Student, İstanbul Yeni Yüzyıl University, Institute of Health Sciences, Department of Occupational Health and Safety, oztmust@gmail.com, ORCID: 0000-0001-8845-4119

**Assistant School Principal, Orhan Saral Primary School, yonca_turker@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-9933-4363

***School Principal, Halit Uygur Primary School, feritozbudak@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8670-2251

****School Principal, Hayriye Gök Secondary School, sdzyn45@hotmail.com, ORCID: 0000-0001-7376-8860

*****School Principal, Mehmet Akif Ersoy Primary School, eyyupguzel@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5235-1484

*****School Principal, Halkalı Cumhuriyet Primary School, horizonbalci08@gmail.com, ORCID: 0000-0001-8547-0981

Received: 12.10.2022

Accepted: 20.10.2022

ÖRGÜTSEL SOSYALİZASYON BİLEŞENLERİNDEN İLETİŞİM VE EĞİTİMİN İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNDEKİ ÖNEMİ

GİRİŞ

Örgüt, kendi sınırlarında gündelik işleyişleri şekillendiren, yargı, değer ve varsayımlar geliştiren yapıdır. Örgütlere katılacak bireyler bu kavramları tam anlamıyla öğrenerek içselleştirmesi gerekmekte ve bu süreç gerçekleşmeden örgütte yetkili bir üye olarak kabul edilmemektedir. Sosyalizasyon kavramı ile ifade edilen bu durum, bir içselleştirme ve öğrenme sürecinin başarılı biçimde tamamlanması ile sağlanabilmektedir (Biber ve Ertürk, 2013: 181-182).

Örgütlerde sosyalizasyon, çalışanların çalışma faaliyetlerine yönelik gereken bilgileri öğrendiği süreçlerden birisidir (Özer ve Kaçmaz, 2020: 47). Örgütsel sosyalizasyon kavramında esas amaç bireyi örgütte etkili bir üye konumuna getirmektir (Biber ve Ertürk, 2013: 182). Küreselleşmeye bağlı rekabet artışı, teknolojinin gelişimi, iş gücüne yönelik baskı ve zorluklar örgüt çalışanlarında adaptasyon ve uyumun sağlanmasını da güç hale getirmektedir. Gerek örgütte görev yapan ve gerekse göreve yeni başlayan-başlayacak olan bireylerin örgüt, iş ve örgütte bulunan diğer bireyler ile uyumu örgütsel sosyalizasyon aracılığı ile sağlanmaktadır. Bu nedenle örgütte sosyalizasyonun başarılı biçimde gerçekleştirilmesi önemli ve zorunludur (Özer ve Kaçmaz, 2020: 47).

İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG), çalışmalar doğrultusunda bireylere yönelik koruyucu önlemler yanı sıra risk değerlendirmeleri gibi farklı tekniklerdeki matematiksel boyutları bünyesinde barındırmaktadır (Yurdakul ve Gökpınar, 2019). Sayısal özellikleri fazla olan bu kavramın insanlara yönelik faaliyet içermesi, insana ait sosyal özelliklerin de göz önünde bulundurulması gerektiği göz önünde bulundurulmalıdır. İnsana ait sosyal özellikler arasında ise iletişim ve eğitim önemli konumda olduğu söylenebilir.

Bu çalışma, literatürde iletişim ve eğitim kavramlarının İSG'ye etkilerini güncel araştırmalar perspektifinde inceleyen çalışmaya ihtiyaç duyulmasına bağlı olarak ele alınmıştır. Örgütsel sosyalizasyon faaliyetleri arasında da yer alan iletişim ve eğitim kavramlarının İSG alanındaki öneminin belirlenmesi çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Her iki kavrama yönelik önemin belirlenmesi amacı ile literatürde yer alan güncel çalışmalar incelenerek İSG'ye etkilerinin ortaya konulması, örgütler yanı sıra çalışanlar ve araştırmacılara katkı yapacağı düşünülmektedir. Konu kapsamında farklı sektör ve ülkelerde gerçekleştirilmiş uygulamalar ile iletişim ve eğitim kavramının İSG kapsamında değerlendirmesi, her iki konuyu birlikte inceleyen öncül araştırmalar arasında yer alacak olması araştırmanın önemini ifade etmektedir.

1. İLETİŞİM

İletişim, bireylerin yaşamında anlam ve bununla birlikte başarılı ilişkilerin anahtarı özelliğindedir. İnsan faaliyetlerinin tamamı ile yakın ilgisi bulunan iletişim, günlük yaşamda vazgeçilmez parçalardandır (Timuroğlu ve Yılmaz, 2021: 321). Kelime anlamı bakımından iletişim, sözlükte bilgi, duygu ve düşünce alışverişi, bireyler arasında mesajlar aracılığıyla gerçekleştirilen eylem genel olarak ifade edilmektedir (Kawasaki, 2018: 318; Alıkcı, 2021: 2).

Karşılıklı etkileşimin kurulup sürdürülmesinde önemli etkenlerin başında iletişim gelmektedir. İletişim, karşılıklı konuşabilme veya bir birini dinleme sanatı olarak ifade edilebilir (Öz, 2017, 38). Başarılı biçimde iletişim kurmada, belirli mesajın anlaşılacak türde karşı tarafa gönderilmesi kaçınılmazdır (Tikici ve Yıldız, 2022: 17). Bununla birlikte, bireylerde görülebilecek davranış, mesleki, sosyal ve eğitimsel nedenlere bağlı olarak iletişim sorunları ortaya çıkabilmektedir (Fonte ve ark., 2019: 172). Bireyler bu durumda bir biri ile başarılı iletişim kuramamakta, karşı taraftaki bireyi dinliyor gibi görünme veya karşıdakinin hata ve yanlışlarını sürekli olarak yüzüne vurma olarak davranışlara yönelebilmektedir (Öz, 2017: 40). Yeterli düzeyde iletişimin olmadığı durumlarda karşılıklı anlaşmadan bahsetmek güçtür.

Bireyler günlük yaşamda sosyalleşme adına bir birileri arasında iletişim kurabildiği gibi çalışma ortamlarında da bu davranış görülmektedir. Günlük yaşama ek olarak çalışma ortamlarında bireylerin iletişim kurabilmesi, ilişki geliştirme ve öğrenebilme çabaları sosyalleşmeye giden süreçte belirleyici role sahiptir. Çalışma ortamlarında bu gelişmelerin gerçekleşmesi sadece çalışana bağlı olmayıp işletmelere yönelik tutumlar da önemli bir diğer etkidir. Diğer bir ifade ile çalışanların kişisel çabalarına ek olarak işletmeler tarafından da sergilenecek çabaların sürece dahil olması gerekmektedir (Biber ve Ertürk, 2013: 182). İşletmelerde örgüt içerisindeki iletişimde, çalışanlar fikir, duygu ve düşüncelerini paylaşması, sektör veya hizmet türü fark etmeksizin gereken sürecin devamlılığı önemlidir. Örgüt açısından iletişimin önemsenmesi ve örgütsel iletişimi benimser tutumlar yürürlüğe konulması, işletmelerde gerek vizyon ve gerekse misyonlarına ulaşmayı kolay hale getirmektedir (Timuroğlu ve Yılmaz, 2021: 321). Örgütlerde iletişimin sağlanması ile birlikte eğitim önemli kavramlar arasındadır.

2. EĞİTİM

Sosyal yapının oluşmasında ve toplum gelişiminde önemli etkenlerden birisi eğitimidir. İnsanın gelecekte yaşamını doğrudan etkileyen eğitim, vizyona uygun yetenek ve becerilerin kazandırılması, teknolojik yeniliklerin tüm alanlarda kullanılabilir hale gelmesinde etkilidir (Türk, 2021: 3). Eğitim ilk çağlarda bireylerin hayatta kalma vasıtası olarak kabul edilmiştir. Küçük yaşta bireylere hayatta kalma kabiliyetleri öğretilmekte ve günümüzde kültürel ve sosyal yaşamda olgunluk kazanma, boş zamanlarını değerlendirme amaçları ile teorik veya uygulamalı olarak tercih edilir hale gelmiştir (Bayraklı, 2017: 11).

Eğitim, bireyin kendisini yönetebileceği gelişim alanını ifade eder niteliktedir (Baltaş, 2018: 56). Sanayi devriminin gerçekleştiği 18. yüzyıl sonlarıyla birlikte eğitim kavramının niteliği değişmiş, atfedilen önemi artmıştır. Kalkınmada diğer araçlar yanı sıra eğitimin de önemli etkisi olduğu görülmüştür (Türk, 2021: 4). Sanayi devrimi ile birlikte yetişkinlere yönelik eğitim (androgöji) ön plana çıkmış, yürütümü ve kurumsallaşma boyutları etkisini göstermiştir.

İlerleyen süreçlerde de işletmelerde çalışan ve çalışan adaylarına yönelik eğitim süreçleri gündeme gelmiştir (Avcı ve Kıran, 2021: 101).

İşletmelerde birey ve çalışanların işletmeye yönelik donanımlarının artırılması tartışılmaz bir gerçektir. İşletmeler veya işletmelerden bağımsız olarak bireyler planlama, yönetim, pazarlama ve finans olmak üzere birçok alanda eğitim gereksinimine sahiptir (Baltaş, 2018: 56). İşletme yönetimlerinde çalışanların sürekli olarak eğitim alması gerektiği ve bu tür faaliyetlere önem verilmesi gerektiği bilinmektedir (Kaynar, 2018: 182; Baltaş, 2018: 56). Örneğin çalışma ortamlarında görev alan engelli çalışanların eğitiminde işletme koşulları, bireylerin özellikleri ve ilgili alan dikkate alınarak düzenlenecek pedagojik temalı eğitimler gerek birey gerekse işletmelere olumlu katkı yapabilmektedir (Tessier ve ark., 2021: 577). İşletmelerde iletişim ve eğitim kavramlarının birlikte yer aldığı faaliyetlerden birisi iş sağlığı ve güvenliğidir.

3. İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ

İSG, genel anlamda çalışma ortamları ya da çalışmalardan meydana gelen, çalışanlar başta olmak üzere diğer bireylerin (misafir, denetimci, aday personel vb.) sağlık ve esenliklerini olumsuz etkileyebilecek durumların öngörülerek tanımlanması, değerlendirilerek, aksiyon planlarının oluşturulması olarak tanımlanmaktadır. Kontrol bilimi olarak bilinen İSG, çok sayıda disiplini kapsarken çalışanların bulunduğu tüm işletmeleri-çalışma ortamlarını ve çevresel tehlikeleri kapsamaktadır. Bu yönü ile bireylerin yaşamını koruyucu özellik içermektedir (Benjamin, 2008: 7; Çınar ve ark., 2022). İSG'nin önemsiz olmayıp göz ardı edildiği durumlarda ise personeller yanı sıra toplumun ve akabinde ulusal sağlık sisteminin de olumsuz etkileneceği bilinmektedir (OSHA, 2021).

Türkiye'de İSG, bir takım aksiyonların alınması yasal olarak zorunlu olan eylemler içermektedir. 2012 yılında yürürlüğe konulan 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ile ilgili hukuki ekleri (yönetmelik, vb.) zorunlu eylemleri detaylıca belirtmektedir. Sağlık kontrolleri, oryantasyon, çalışanların

yönetim katılımının sağlanması, mesleki eğitim, sağlık eğitimleri, iş güvenliği eğitimleri, bilinçlendirme toplantıları, gerekli koruyucuların sağlanması zorunlu faaliyetlerden bazılarıdır. Bu faaliyetler arasında iletişim ve eğitim de yer almaktadır. Kanunda birçok maddede (madde 3, 4, 6) iletişime ve eğitime yönelik yükümlülükler yer verilmektedir. İSG'nin bu yükümlülükleri göz önünde bulundurulduğunda örgütsel sosyalizasyonu da kapsar nitelikte olduğu anlaşılmaktadır.

İşletmelerde İSG kapsamında, çalışanlarla kurulan iletişim ile alınacak bilgi ve sunulacak eğitimler, bireylerin karşılaşabilecekleri riskler karşısında farkındalık, tutum ve davranışları geliştirmeyi amaçlamaktadır. Çalışanların eğitimi ile tehlikeli hareketlerin de tehlikesiz hareketler ile değiştirilerek, risklerin ortadan kaldırılması veya azaltılması sağlanabilmektedir. Bu süreçte işletme içerisinde uyum, bilinç oluşturma, kültürün yaygınlaşması, tehlikeli davranışların sergilenmesinin engellenmesi sağlanabilmektedir (Kol ve Özbek, 2021: 2). Öyle ki İSG kapsamında rutin faaliyetler yanı sıra acil durumlar gibi olağan dışı olaylar dahi göz önünde bulundurulmaktadır. İşletmelerin karşılaşma ihtimali olan deprem, yangın veya sel gibi acil durumlar İSG kapsamında önemsenirken bu kapsamda gerekli eğitimler düzenlenmekte ve önleyici uygulamalara başvurulmaktadır. Eğitimlerle işletme çalışanlarının bilinçlendirmesi yanı sıra bu tür acil durumlarda bireyler arası iletişim, acil durumlarla mücadeleyi başarılı kılmaktadır. Yeterli iletişimin sergilenmediği durumlarda ise acil durumlar karşısında önlemlerin başarılı olması veya sürecin etkin biçimde yönetimi de zorlaşmaktadır (Attens ve ark., 2020).

4. EĞİTİM VE İLETİŞİMİN İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ'NDEKİ ÖNEMİ

İletişim, çalışma yaşamında bireyler arasında tercih edilen etkileşim araçları arasında yer almaktadır. İSG kapsamında özellikle kuralların yer aldığı el kitapları, bülten, dergi, duyuru panoları, tanıtım broşürleri ve afiş gibi yazılı iletişim araçlarının, sözlü (toplantı, görüşme vb.) ve elektronik iletişim araçları (radyo, TV, bilgisayar vb.) ile desteklenmesi etkili olabilmektedir. Çeşitli araştırmalarda iş yerlerinde çalışanların bir birleri arasında gerçekleştirecekleri

iletişime yönelik kısıtlamaların İSG açısından oldukça riskli olduğu ve ölümlü kaza-iş kazalarına, yaralanma veya can kayıplarına neden olabildiğini (Sadeghi ve ark., 2022), işletmelerde bunun tam aksine İSG gereklilikleri kapsamında iletişimi sağlamada farklı teknolojik ürünlerin geliştirildiğini (Kennedy ve Bedford, 2014; Moridi ve ark., 2015: 811) ortaya koymaktadır.

İş yerlerinde iletişim ile eğitim faaliyetleri, yönetime etki etmektedir. Beckert ve Barros (2022) Brezilya'da gerçekleştirdikleri araştırmada 32 eyalet bölgesinde Covid 19 sürecinde atık toplama faaliyetlerinde İSG açısından karşılaşılan zorlukları incelemiştir. Araştırmada, firmaların personellerine atıklarda oluşabilecek güvenlik ve sağlık sorunlarına yönelik eğitimlerin ve süreçte iletişim faaliyetlerinin karşılaşılabilecek sorunları azaltıcı etkide bulunduğu ifade edilmektedir. Çalışmada ayrıca, çalışanlar yanı sıra toplum adına da İSG açısından sorun teşkil edebilecek faaliyetlerin iletişim araçları ile şeffaf biçimde sunulması ve tarafların sağlık ve güvenlik yönünden aksiyon almasını sağlamaları gerektiği belirtilmiştir.

Son yıllarda işletmeler ve çalışanlarını etkileyen unsurlardan birisi de Covid 19 olmuştur. Buna yönelik Doğan ve Şimşek (2022) organize sanayi bölgesinde görev yapan 476 çalışanın katılımı ile gerçekleştirdikleri araştırmada, Covid 19'un işletmelerde İSG uygulamalarına yönelik etkilerini incelemiştir. Araştırmada Covid 19'un çalışanlara yönelik iletişim davranışları üzerinde negatif yönde etki yaptığı, yaşam kalitesini olumsuz etkilediği, İSG kapsamındaki eğitimlerin ise sürece olumlu katkı yaptığı belirlenmiştir. Guzman ve arkadaşları (2022) tarafından 4'ten fazla ülkede ulusal ya da uluslararası düzeyde faaliyet gösteren 23 farklı petrol ve doğalgaz işletmesinde görev yapan 50 İSG profesyoneli (iş güvenliği uzmanı, teknisyen, tekniker veya yöneticisi) ile gerçekleştirilen araştırmada Covid 19 sürecinde çalışma ortamlarına yönelik İSG faaliyetlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada, işletmelerde faaliyetler kapsamında gerçekleştirilen iletişim ve eğitim faaliyetlerinin çalışarlarda farkındalığı arttırdığı, Covid 19 ile nasıl mücadele edebilecekleri, meydana gelebilecek istenmeyen olaylarda yöneticiler arasında kimler ile iletişime geçebileceklerinin farkında oldukları belirlenmiştir. Bu kapsamda çalışanlara verilen "gürültülü

ortamlarda çalışma arkadaşlarınızla iletişim kurmak için 1 metre uzaklıktan ve yüksek sesle iletişime geçin” bilgilendirmelerinin etkili olduğu ve çalışanların işletmelerdeki İSG prosedürlerine yönelik iletişimleri anlaşılır bulunduğu ortaya konulmuştur.

Çalışma ortamlarında eğitimin, yaşanabilecek olumsuzluklar ile iş kazalarında azalmaya neden olduğu, kurallara uyma, iş tatminleri ile personel algılarını olumlu yönde etkilediği farklı araştırmalarda ortaya konulmuştur (Bahari, 2011; Aktay, 2014; Küçük, 2017; Nghitanwa ve Lindiwe, 2017; Güler ve ark., 2018; Altuntaş, 2018; Gürsoy, 2019). Kartal (2022) okul öncesi eğitim kurumlarında görevyapan 110 öğretmenin katılımı ile gerçekleştirdiği araştırmada eğitimcilerin İSG algı seviyelerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Karma yöntem (nitel ve nitel) uygulaması ile gerçekleştirilen araştırmada, katılımcıların İSG eğitimlerini yetersiz bulunduğu, meslek hastalıklarına yönelik bilgi düzeylerinin düşük olduğu ancak yöneticiler ile iletişimde sorun yaşamadıkları belirlenmiştir. Araştırmada katılımcıların İSG bilinç ve farkındalık düzeylerinin yüksek olduğu, İSG eğitimlerinin anlaşılır olduğu ancak yetersiz düzenlendiği ve uygulamalı olarak düzenlenmesi gerektiği, eğitim kurumunda tüm çalışan ve yöneticilerin iletişim düzeylerinin başarılı olduğu, iletişime önem verilerek gerekli aksiyonların hızla alınabildiği belirlenmiştir.

Önceki dönemlerden farklı olarak günümüzde akıllı teknolojiler, iletişim araçları olarak farklı türlerde kullanılabilir. Yıldırım ve Üstündağ (2022) İSG'ye yönelik farklı ülkelerde Türkçe, Rusça, İtalyanca, Korece, Danca ve İngilizce gibi farklı dillerde geliştirilen 62 mobil uygulamayı incelemiştir. Araştırmada mobil uygulamaların, çalışanların birçok alanda olduğu gibi İSG ile ilgili işletme faaliyetleri kapsamında bilgilendirilmesi, iletişimi, konum tespit, risk kontrolü ve eğitimleri olmak üzere birçok özelliği bulunan alternatif uygulamaların tercih edilebildiği ve gerek çalışanlar gerekse işletmelere avantaj sağlayacağı belirlenmiştir.

İletişim, çalışma alanlarında çalışanların bir biri veya yönetim ile aralarında bilgi alışverişi sağlamasında etkilidir. İletişimin eksik olduğu çalışma

alanlarında risklerin çalışan veya diğer bireyleri (ziyaretçi vb.) etkileyerek kazalara neden olması söz konusudur. Çalışma alanlarında başarılı yönetim anlayışları, güvenlik kültürü yönetimi ve iş kazalarının azaltılması, çalışanların bir biri arasında gerçekleştirecekleri iletişimlerin desteklenerek artırılması ile söz konusu olabilmektedir (Özer, 2018: 1). Maalouf ve Hoque (2022) Bangladeş'te tekstil alanında faaliyet gösteren firmalar ile gerçekleştirdikleri çalışmada İSG performanslarının iyileştirilmesine yönelik yöntemlerin tespitini araştırmıştır. Çalışmada, işletmelerin çalışandalardaki iş tatminini artırma yanı sıra düzenli iletişim kurması, gerektiğinde ilgili eğitimleri düzenlenmesinin süreçlerin daha güvenli yürütülmesini sağladığı belirtilmektedir. Daha iyi İSG performansı adına iletişim, denetim ve eğitim faaliyetlerinin çalışma alanlarında çalışanların korunması ve sağlığı açısından koruyucu etki yaptığı çalışmanın sonuçları arasında yer almaktadır. İSG açısından eğitim ve iletişim içerikli faaliyetlerin (karar alımlarına katılma vb.) çalışanların yaşam kaliteleri ile iş tatminine olumlu yönde etki yaptığı literatürde yer alan diğer bulgular arasındadır (Das ve Baruah, 2013: 10-13).

Eğitim çalışma yaşamında yetişkin bireylere (androgoji) uygulandığı gibi eğitim çağındaki çocuklara (pedagoji) ise okul veya üniversitelerde aktarılmaktadır. Eğitimin sunulduğu kesim fark etmeksizin bireylerde etkisi söz konusudur. Tatar (2022) tarafından üniversitelerin ön lisans programlarında eğitim-öğretime devam eden toplam 178 öğrencinin katılımı ile gerçekleştirilen araştırmada İSG eğitimlerinin iş güvenliği algılarına etkisi incelenmiştir. Araştırmada, İSG eğitimi düzenlenen öğrencilerde İSG eğitimi düzenlenmeyen öğrencilere oranla iş güvenliği algıları ile İSG'ye yönelik bilgi düzeylerinin anlamlı biçimde yüksek olduğu görülmüştür. Aydoğan (2021) önlisans programında eğitim-öğretime devam eden 158 öğrenciyle gerçekleştirdiği araştırmada eğitimlerin İSG algılarına etkisini incelemiştir. Araştırmada düzenlenen eğitimlerin, öğrencilerde İSG'ye yönelik farkındalıkları düşükte olsa pozitif yönde arttırdığı belirlenmiştir. Literatürde benzer bulgulara sahip araştırmalar yer almaktadır (Altuntaş, 2021).

Gharib ve arkadaşları (2021) Orta Doğu'da uluslararası düzeyde uçak bakım

faaliyetleri gösteren bir işletmede görev yapan 64 personel ile gerçekleştirdikleri araştırmada İSG faaliyetlerini ve koşulları (gürültü, iş kazaları, ramak kala olaylar vb.) incelemiştir. Çalışmaya katılan personellerin İSG açısından bir eğitim almadıkları, çalışanların faaliyetleri sırasında koruyucu önlemlere önem vermediği, ergonomi, Kişisel Koruyucu Donanım (KKD) kullanmama ve düşme gibi 310'dan fazla tehlikenin tespit edildiği belirlenmiştir. Belirtilen yaralanma ve ramak kala olaylarının % 80'inin gürültü sorunları ve iletişim problemleri gibi nedenlere bağlı olduğu, çalışma ortamında güvenlik iklim puanının 3,9 olduğu (0 en düşük, 5 en yüksek) görülmüştür.

Olçay (2021) yapı sektöründe çalışan 359 personelin katılımı ile gerçekleştirdiği araştırmada İSG kültür ölçeği geçerlilik ve güvenilirlik çalışması gerçekleştirmiştir. Araştırmada, çalışanların İSG farkındalıklarının artması ile eğitim ve iletişimleri artarken risk algılarının azaldığı, benzer biçimde İSG eğitimleri ile iletişimlerin artması ile çalışanların risk algılarının azaldığı belirlenmiştir.

İşletmeler, çalışmalarında farklı uygulamaları tercih edebilmektedir. Yu ve arkadaşları (2021) işletmelerde çalışanlara yönelik İSG faaliyetleri açısından robotların ortak faaliyet yürütmesi incelenmiştir. Araştırmada, çalışanların zorlandığı ve İSG açısından riskle karşılaştığı bölümlerde robotların kullanılabilmesi, robot ve insanın birlikte çalışacağı yerlerde uyum-geçiş sürecinin başarılı ilerletilmesi adına iş istasyonlarının planlanması gerektiği ve çalışanlar ile robotlar arasında iletişimin doğru kurgulanması gerektiği belirtilmiştir.

Eğitimler farklı yöntemlerle uygulanabilmektedir. Çalışma yaşamında yetişkinlere yönelik düzenlenecek eğitimlerin uygulamalı olmasının çalışanların çalışma yaşamına yönelik bilgi ve bilinç düzeylerine olumlu katkı yapabilmektedir (Horozoğlu, 2017: 279). Gök (2022) nicel ve nitel olarak adlandırılan iki farklı yöntemi kullanarak, otomotiv sektöründe faaliyet gösteren işletmede çalışan toplam 20 personel ile (10 kontrol ve 10 denek grubu) gerçekleştirdiği araştırmada sanal gerçeklik uygulamalarının İSG eğitimindeki

etkilerini incelemiştir. Araştırmada, sanal gerçeklik temelli geliştirilen uygulamaların çalışanlara sunulması durumunda meslek hastalıkları ve iş kazalarının engellenmesi, çalışanların güvenli davranış edinmesinde katkı sağladığı belirlenmiştir. Bununla birlikte eğitim harcamalarının azaltılmasında, bireylerce ilgili bilgileri öğrenmeye pratiklik kazandırdığı, akılda kalıcılığı arttırdığı, İSG ile ilgili eğitimleri daha verimli ve etkili hale getirdiği, çalışanlarda motivasyon artışına katkıda bulunduğu araştırmanın diğer sonuçları arasında yer almaktadır.

Bireylerde farkındalıkların eğitimler ile değişimine yönelik Kalıntaş (2022) üniversitede 1.,2.,3. ve 4. sınıflarda eğitim gören 287 öğrencinin katılımı ile gerçekleştirdiği araştırmada üniversiteler düzeyinde sunulan İSG eğitimlerine yönelik farkındalıkların etkilenme düzeyini incelenmiştir. Araştırmada yer alan katılımcıların % 51,2'si iş kazalarına yönelik önleme faaliyetleri kapsamında uygulamalı öğrenme eğitimleri ve sanal gerçeklik teknolojilerinin eğitimlerde kesinlikle kullanılması gerektiğini, bu uygulamaların Türkiye'de de yaygınlaşması gerektiğini ifade etmiştir. Araştırma sonuçlarına göre katılımcıların;

- % 56,8'i eğitimin tüm kademelerinde İSG eğitimlerinin kesinlikle olması gerektiğini,
- % 51,9'unun eğitim kurumlarında alacakları İSG eğitimlerinin kendilerine çalışma yaşamlarında olumlu katkı yapacağını,
- % 51,2'sinin İSG eğitimine yönelik derslerin üniversitelerde zorunlu olması gerektiği

belirlenmiştir. Kol ve Özbek (2021) açık maden işletmesinde görev yapan 96 çalışanın katılımı ile gerçekleştirdikleri araştırmada iş yerlerinde İSG kapsamındaki eğitimlerin sınıf, videolu ve uygulamalı türde olmasının çalışanlardaki etki düzeylerini incelemiştir. Personellere her üç eğitimde uygulanmıştır. Araştırma sonucunda çalışanlara aktarılacak İSG eğitimlerinde uygulama yönteminin tercih edilmesinin, videolu veya sınıf eğitimlerine göre

daha fazla başarı sağladığı belirlenmiştir.

Eğitimin çalışma alanlarındaki etkinliğine yönelik Özbulut (2021) tekstil sektöründe görev yapan 149 personel ile gerçekleştirdiği araştırmada İSG eğitimlerinin çalışanlarda duyarlılık ve farkındalık kazanmasına etkileri incelenmiştir. Araştırmada, katılımcılara 10 sorudan oluşan ön test uygulanarak İSG konusundaki bilgi düzeyleri ölçülmüş, akabinde İSG kapsamında eğitim düzenlenmiş ve eğitim sonrasında son test uygulanmıştır. Araştırma kapsamında gerçekleştirilen eğitimde İSG konuları yanı sıra personel ve yöneticiler arası iletişimlerin nasıl olması gerektiğine yönelik bilgilendirmelerde yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre İSG eğitimlerine bağlı olarak ön testten 46,5 ortalama puanı, eğitim sonrasında 98,6 puana yükselmiştir.

Akkuş (2021) eğitim araştırma hastanesinde görevli 278 sağlık çalışanı ile gerçekleştirdiği araştırmada, İSG uygulamalarını etkileyen faktörleri incelemiştir. Araştırmada, sağlık kurumunda çalışan personelin % 93,1'inin İSG eğitimi aldığı, %62,9'unun çalışma yaşamında her hangi bir İSG sorunu (iş kazası, meslek hastalığı vb.) ile karşılaşmadığı, % 99,3'ünün el hijyeni kurallarına uyduğu, % 90,2'sinin KKD kullanımını gerçekleştirdiği ve % 88,7'sinin gerekli işlemlerde eldiven kullandığı belirlenmiştir. Çalışmada ayrıca İSG eğitimi alan çalışanların İSG eğitimi almayan çalışanlara göre İSG'ye yönelik davranış, bilgi düzeyi ve güvenlik uyumlarının daha fazla olduğu ve sağlık personellerinde İSG eğitimi almanın iletişim kavramına anlamlı etki yapmadığı belirlenmiştir.

İdoğ (2021) Kars ilinde bulunan sağlık kurumlarında yoğun bakım ve ameliyathanelerde görev yapan 96 personelin katılımı gerçekleştirilen araştırmada çalışanların iyonize radyasyon ve bu radyasyonu yayan skopi cihazı ile ilgili bilgi düzeylerinin ve davranışlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada, radyasyon güvenliğine yönelik çalışanların % 54,5'i her hangi bir eğitim almadıklarını belirtmiş, eğitim alan personellerin radyasyondan korunma amacı ile kullanacakları ekipmanların kullanımları ve kullanım sonrasında muhafaza edilmesinde farkındalık düzeylerinin daha fazla olduğu belirlenmiştir. Çalışmada ayrıca, farklı birim veya kurumda görevlendirilen

personelin oryantasyon amaçlı eğitimlere tabi tutulması, birimler içerisinde personel gelişimini sağlama amaçlı eğitimlerin düzenlenmesi, çalışanların bir biri ve yöneticileri arası iletişimi güçlendirebileceği ifade edilmektedir.

Çalışma alanlarına yönelik eğitim gereklilikleri ile ilgili olarak Gemici (2021) gıda fabrikalarında iş yeri hemşiresi olarak görev yapan 170 katılımcı ile gerçekleştirdiği araştırmada çalışanların iş yeri hemşireliği memnuniyetleri ile İSG eğitimleri gereklilikleri arası etkileşim incelenmiştir. Araştırmada katılımcıların çalışma ortamları ile ilgili olarak % 54,1'inin görev yaptıkları işyerine yönelik eğitim almadıkları, % 74,7'sinin iş sağlığına yönelik eğitim almadığı, % 64,1'inin çalışmakta olunan iş yerinde iş kazası risk durumunun orta ve üzeri düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte çalışanlarda işletmeye yönelik duyulan memnuniyet seviyelerinin artması ile bakım verme ve İSG eğitimlerine yönelik gereklilik algılarının da arttığı belirlenmiştir. Çalışanların meslek hastalıkları ile iş kazalarına yönelik önleme faaliyetleri arasında eğitimin rolü, koruyucu sağlık uygulamalarına duyulan memnuniyet seviyeleri ile olumlu yönde geliştiği, çalışanlarda İSG eğitim gereklilikleri ile ilgili tutumları olumlu yönde artması ile meslek hastalığı ve iş kazalarının önlenmesinde eğitimin önemli olduğu görülmüştür. Hemşirelerde iletişim düzeylerinin başarılı olduğu ve iletişimin karşılıklı etkileşimlerde belirleyici rolü olmasına bağlı olarak çalışanlara, çalışma ortamlarına yönelik iletişim teknikleri eğitimleri düzenlenmesi gerektiği belirtilmektedir.

Yapılan araştırmalar, çalışma ortamlarında düzenlenecek eğitimlerin, yaşanabilecek iş kazalarında % 97'ye varan azaltma sağlayacağını ifade etmektedir(Yıldırım, 2010: 15). Akpınar ve Meral (2020) tarafından otomotiv sektöründe çalışan 250 personel ile gerçekleştirdiği araştırmada eğitimler ile çalışanlardaki iş güvenliği farkındalıkların belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada, işletmede düzenlenen eğitim faaliyetleri, iş kazası yaşanma ve çalışma ortamındaki risklerinde azalmasına katkı sağladığı belirlenmiştir. Ayrıca çalışanlara işletmede göreve başlayacağı ilk günde verilecek İSG eğitimlerinin düzenlenmesinin çalışanların yaşayacağı iş kazalarında azaltıcı etkide bulunacağı araştırmanın diğer bulguları arasındadır.

Çalışma yaşamında iletişim bireyler arası ilişkileri etkilemektedir. İşletmelerde meydana gelebilecek olumsuz veya yeterli başarı düzeyinde gerçekleştirilemeyecek iletişim faaliyetleri, olumsuz ilişkilere, çalışanların ruhsal sorunlar yaşamasına ve ağır iş yükü ile karşı karşıya kalmalarına neden olmaktadır (Horozoğlu, 2017: 269). Şimşek ve arkadaşları (2020) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, 30 farklı işletmede İSG ve sürdürülebilirlik faaliyetleri kapsamında dış paydaşlar ile iletişim, iletişim yöntemleri ve şeffaflıkları incelenmiştir. Yapılan incelemede, işletmelerin İSG faaliyetleri ile ilgili olarak dış paydaşlarla iletişimde çeşitli kaygılardan (işletmeye yönelik olumsuz algılar oluşabileceği vb.) dolayı şeffaf olmadığı belirlenmiştir. İşletmelerin iletişimde İSG ile ilgili olarak strateji, ekonomik kaynak ayırma ve iyi uygulamalara yönelik bilgi paylaşımları yer alırken meslek hastalıkları, olumsuz olaylar ve iş kazası gibi bilgilerin paylaşılmadığı araştırmanın diğer bulguları arasında yer almaktadır.

Çalışma ortamlarında gerçekleştirilecek iletişimi güçlendirme faaliyetleri, işletmelerin yönetim kademeleri ile sağlanabilmektedir. Bu faaliyetlerde işletmenin uygulayacağı tutumlar, İSG faaliyetlerini desteklemesi, eğitim ortamları sunması gerek örgüt kültürünün oluşturulmasında ve gerekse işletme içerisindeki iletişimi olumlu yönde etkilemektedir (Kayabaşı, 2019: 9). Benzer biçimde iletişim ve eğitimin, işletmelerde önemsenen ve tercih edilen anlayışlar arasında olması durumunda çalışanların maruz kalacağı yaralanma veya kazalarda azalmanın meydana geldiği benzer biçimde farkındalıkların arttığı bilinmektedir (Horozoğlu, 2017; Yıldız, 2020: 569; Aydın ve Doğan, 2020; Aydoğan, 2021). Yıldız (2020) sağlık alanında görev yapan 232 sağlık personeli ile gerçekleştirdiği araştırmada sağlık kurumlarında gerçekleştirilen İSG uygulamaları ile ilgili sağlık personellerindeki İSG performanslarına etkileri incelenmiştir. Araştırmada, sağlık kurumunda gerçekleştirilen etkili iletişim, eğitim ve yönetim taahhüdü gibi uygulamaların sağlık personellerinde iş güvenliği performanslarında olumlu etki yaptığı belirlenmiştir.

Günlük yaşamı veya çalışma alanlarını olumsuz etkileyen durumlardan birisi de yangındır. Yangınla mücadelede ise öncelikli birim itfaiye çalışanlarıdır.

Bu duruma yönelik Kavut (2021) itfaiye çalışanlarının aldıkları hizmet içi eğitimleri İSG kapsamında değerlendirmiştir. Erzurum'da görev yapan 176 itfaiye çalışanın dahil olduğu araştırmada katılımcıların % 97,1'i 3 yıldan daha fazla süre ile itfaiye personeli olduğu, % 93,2'sinin temel itfaiyecilik eğitimi aldığı, bu eğitimi almanın iş kazalarının azalması üzerinde anlamlı etkisi olduğu belirlenmiştir. Çalışanların % 98,3'ünün İSG eğitimi aldığı araştırmada bu eğitimlerin iş kazalarını azaltma ile anlamlı değişim göstermediği, İSG eğitimlerinin boğucu ve zehirli gazların sebep olduğu tehlikelere yönelik korunma yöntemleri konularında çalışanlarda iş kazası yaşamanın anlamlı değişim göstermediği belirlenmiştir. Araştırmada itfaiye çalışanlarına düzenlenecek hizmet içi eğitimlerin yeniden revize edilerek geliştirilmesi, İSG eğitimlerinde mevzuat bilgileri dışında itfaiyecilik mesleğine yönelik güncellenmesi gerektiği belirlenmiştir. Campbell ve Levenstein (2015) Amerika Birleşik Devletleri'nde farklı konumlarda yaşanan ve ciddi etkilere (ölüm ve maddi hasarlara) neden olan işyeri yangınlarını incelemiştir. Tek seferde 146 kişinin (itfaiye personelleri de dahil) ölümüne neden olan çeşitli yangınlar sonrasında itfaiye personellerine yönelik düzenlenene güvenlik, eğitim ve iletişim faaliyetleri doğrultusunda itfaiye personellerinin yangınlara müdahale ve yönetim süreçlerinde daha deneyim ve başarılı çalışmalar gerçekleştirdiği çalışmanın bulguları arasında yer almaktadır.

Akçayığit (2016) gerçekleştirdiği çalışmasında literatür tarama yöntemi ile çalışma yaşamı özelinde İSG'yi iletişim açısından incelemiştir. Buna göre işletmelerde İSG kapsamında iletişim, elektronik, sözlü ve yazılı iletişim araçları kullanılarak gerçekleştirilmekte ve karşılıklı iletişim bu araçlar ile sağlanmaktadır. Çalışma, işletmelerde görev yapan çalışanlarda performansın artırılması, yönetsel ve yapısal alanlarda iletişimi etkili biçimde kullanan işletmelerde belirlenen hedeflere ulaşmada yüksek başarı sağladığı ve işletmelerde İSG kapsamındaki iletişimin üst kademedeki yönetim fonksiyonları arasında yer aldığı belirlenmiştir. Her alanda olduğu üzere çalışma yaşamında da iletişimin belirleyici rolü olduğu, buna göre iletişimin İSG'ye yönelik meslek hastalıkları, yaşanan iş kazası ve kaza sayılarının, sigara kullanımlarının azaltılmasına olumlu katkı yaptığı ve bireylerin çalışma yaşamında İSG ekipman

(KKD türleri) kullanımlarını arttırdığı çalışmanın diğer sonuçları arasındadır.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Birey, doğumu ile birlikte etrafı ile iletişime geçmektedir. Doğum ile başlayan ve ilerleyen yaşlarda süre gelen iletişim bireylerde günlük yaşam ile çalışmayaşamında da devam etmektedir. Bireylerde bu sürece eşlik eden bir diğer kavram olan eğitim ise gelişime katkı sunan bir diğer etkidir. Her iki kavram bir birine paralel süre gelmekle birlikte bilim alanlarında birçok araştırmada ele alınmıştır. Bu çalışmada, bireylerin çalışma ortamlarına entegrasyonunu ve gelişimini sağlayan örgütsel sosyalizasyon bileşenleri arasında da yer alan, eğitim ve iletişim kavramının İSG kapsamında etkisi incelenmiştir.

Araştırma kapsamında incelenen güncel araştırmalar göz önünde bulundurulduğunda çalışma ortamları ve çalışanlara-çalışan adaylarına yönelik olarak;

- İletişimin, farkındalığı arttırma, İSG faaliyetlerinin başarılı yürütümünü sağlama, yaşanabilecek olumsuzlukların azaltılması-engellenmesinde, olumsuzluk yaşanması durumunda sağlanabilecek yöntemlerinin geliştirildiği,
- İletişimin, çalışma ortamlarında engellenmesi durumunda İSG açısından olumsuzluklara neden olabileceği, bunun yerine alternatif iletişim yöntem-araçlarının tercih edilmesinin yararlı olacağı,
- Eğitimin, bireyleri çalışma ortamlarına uyumunu sağlaması yanı sıra süreklilik arz eden kavram olduğu,
- Klasik olarak sınıf ortamında veya video sunu gibi yöntemlerle düzenlenen eğitimlerin bireylerde farkındalığı sağlamada uygulamalı eğitimlere oranla daha düşük başarı düzeyinde olduğu,
- Çalışanların çalışma ortamlarında eğitimlere yönelik uygulamalı ve mesleki eğitimleri daha fazla önemseddiği,

- İletişim veya eğitimin göz ardı edildiği, yeterli düzeyde olmadığı çalışma ortamlarında İSG açısından olumsuzlukların yaşanabileceği, çalışanlarda olumsuz algı oluşturabileceği,
- İletişim ve eğitimin çalışma ortamlarında önemsenen kavramlar arasında yer alması gerektiği,
- Çalışma ortamlarına yönelik iletişim ve eğitim kavramlarının örgütsel sosyalizasyon ile İSG’de benzer önem ve bir birini kapsar nitelikte olduğu,
- İşletmelerde, örgütsel sosyalizasyon ile İSG’nin paralel seyrettiği, bu kavramlardan her hangi birisinin başarılı biçimde gerçekleştirilmesinin diğerini de benzer biçimde başarılı düzeye getirdiği

belirlenmiştir. Buradan hareketle, çalışma ortamlarına yönelik örgütsel sosyalizasyonun iletişim ve eğitim boyutları ile İSG’nin benzer ve kapsar özellikte olduğu anlaşılmaktadır. İletişim ve eğitimin İSG’deki etkisi incelendiğinde, araştırmacı, örgüt ve kurumların;

- Çalışanlara yönelik iletişim faaliyetlerine önem vererek ilgili alandaki iletişim teknikleri özelinde davranış sergilenmesi,
- İletişime yönelik teorik yanı sıra bireylere daha fazla kalıcılığı sağlayacak uygulamalı bilgilendirmeler yapılması,
- Gerçekleştirilen faaliyetler ve günlük yaşam doğrultusunda belirlenecek genel ve spesifik içerikli eğitimlerin düzenli olarak gerçekleştirilmesi,
- Eğitimlerde kullanılacak içeriklerin güncelliği ve faaliyetleri kaşarlığının göz önünde bulundurulması,
- Eğitimlerin yüz yüze (teorik) yanı sıra uygulamalı olacak şekilde düzenlenmesi,
- Araştırmacılar tarafından gerek iletişim ve gerekse eğitime yönelik

çalışan etkilerinin gerçekleştirilecek farklı sektör uygulamaları ile belirlenmesi

önerilmektedir. Öneriler doğrultusunda gerçekleştirilecek uygulamaların taraflar yanı sıra literatüre katkı yapacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, Resmi Gazete Tarihi: 30.06.2012, Sayısı: 28339, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6331&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (Erişim Tarihi: 10.08.2022)

Akçayığit, A. (2016), *Çalışma Hayatında İletişimin Önemi Ve İş Sağlığına Etkisi*, Üsküdar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İş Sağlığı Ve Güvenliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Akkuş, Ö. (2021), *Sağlık Çalışanlarının İş Sağlığı Ve Güvenliği Uygulamalarını Etkileyen Faktörler: Bir Eğitim Araştırma Hastanesi Örneği*, Kırklareli Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Halk Sağlığı Programı, Yüksek Lisans Tezi, Kırklareli.

Akpınar, Ş. & Meral, M. (2020). Otomotiv Sektörü Çalışanlarının İş Güvenliği Farkındalıklarının Belirlenmesi ve Değerlendirilmesi. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 9 (4), 168-180.

Aktay, N. (2014), *İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitiminin İş Güvenliği Kültürüne Etkisi*, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Alikılıç, İ. (2021), *İletişim Ve İletişim Araştırmalarında R Studio İle Veri Görselleştirme*, İksad Yayınları, Ankara.

Altuntaş, F. (2018), *10'dan Az Çalışanı Olan İş Yerlerinin İş Güvenliğine Yönelik Algı Düzeylerinin İncelenmesi (Sakarya İli)*, Üsküdar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İş Sağlığı ve Güvenliği Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Altuntaş, Ş. (2021), *İş Sağlığı Ve Güvenliği Eğitiminin Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Farkındalığı Üzerinde Etkileri*, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, İş Sağlığı Ve Güvenliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Attems, M.S., Thaler, T., Snel, K.A.W., Davids, P., Hartmann, T., & Fuchs, S. (2020), The influence of tailored risk communication on individual adaptive behaviour, *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 49, <https://doi.org/10.1016/j.ijdr.2020.101618>.

Avcı M. G. ve Kıran. E. (2021). Yetişkin Din Eğitimi Uygulamalarında Tekirdağ Örneği. *ABAD*, 4 (7), 99-112.

Aydın, B.Y. ve Doğan, A. (2020). İş Sağlığı Ve Güvenliği Eğitimlerine Yönelik Çalışan Algılarının Belirlenmesi. *Beykoz Akademi Dergisi*, 8 (2), 1-19.

Aydoğan, Z. (2021). Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin İş Sağlığı Ve Güvenliği Eğitimleri Ve Bu Eğitimin Çevre Sağlığı Farkındalığına Etkisi. *İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 261-284.

Bahari, S.F. (2011). *An investigation of safety training, safety climate and safety outcomes: A longitudinal study in a Malaysian manufacturing plant*. MANCHESTER BUSINESS SCHOOL, Faculty of Humanities, A Thesis submitted to the University of Manchester for the degree of Doctor, United Kingdom, <https://www.escholar.manchester.ac.uk/api/datastream?datastreamId=FULL-TEXT.PDF&publicationPid=uk-ac-man-scw:121922> (Erişim Tarihi: 22.08.2022).

Baltaş, Z. (2018), Bireysel ve Kurumsal Girişimcilik, İçinde: *Girişimciliğin Altın Kuralları*, Editör: Ertuğrul Belen ve Taylan Demirkaya, ss. 49-58, Optimist Yayınları, İstanbul.

Bayraktar, (2017), *Mukayeseli Eğitim Felsefesi*, Düşün Yayıncılık, İstanbul.

Beckert, A.d.N., & Barros, V.G. (2022), Waste management, COVID-19 and occupational safety and health: Challenges, insights and evidence, *Science of The Total Environment*, 831, <https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2022.154862>.

Benjamin, O. A. (2008), *Fundamental principles of occupational health and safety*, 2nd Edition, International Labour Organization (ILO), Geneva, https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_093550.pdf (Erişim Tarihi: 22.09.2022).

Biber, A. Ve Ertürk, K.Ö. (2013), Örgütsel Sosyallezyon Ve Halkla İlişkiler, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23 (1), 181-189.

Campbell, R., & Levenstein, C. (2015). Fire and worker health and safety: an introduction to the special issue. *New solutions: a journal of environmental and occupational health policy* : NS, 24(4), 457-468. <https://doi.org/10.2190/NS.24.4.a>.

Çınar, U., Öz, B. ve Barışık, T. (2022), Amerikan İş Sağlığı Ve Güvenliği Sistemine Genel Bakış, *TURAN: Stratejik Araştırmalar Merkezi*, 14 (54), 273-278.

Das, B. L., & Baruah, M. (2013). Employee retention: A review of literature. *Journal of Business and Management*, 14(2), 8-16. <https://doi.org/10.9790/487X-14208>.

Doğan, F., & Şimşek, S. (2022). Covid-19 Pandemisinin, Yaşam Kalitesine, İşletmelerin İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamalarına Etkileri: İstanbul İktisadi Organize Sanayi Örneği. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 14(3), 2290-2308.

Fonte, M.A.D., Boesch, M.C., Young, R.D. & Wolfe, N.P. (2019), Communication system identification for individuals with complex communication needs: the need for effective feature matching, Chapter 5, *International Review of Research in Developmental Disabilities*, 57, 171-228, <https://doi.org/10.1016/bs.irrdd.2019.07.002>.

Gemici, E.Z.M. (2021), *Gıda Fabrikası Çalışanlarında İş Sağlığı Eğitimlerinin Eğitimin Gerekliliğine Yönelik Tutuma Ve İşyeri Hemşireliği Memnuniyet Düzeyine Etkisinin Değerlendirilmesi*, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.

Gharib, S., Martin, B., & Neitzel, R.L. (2021), Pilot assessment of occupational safety and health of workers in an aircraft maintenance facility, *Safety Science*, 141, <https://doi.org/10.1016/j.ssci.2021.105299>.

Gök, Y. (2022), *İş Sağlığı Ve Güvenliği Eğitiminde Sanal Gerçeklik Uygulamalarının Etkisinin İncelenmesi*, Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Bilişim Teknolojileri Mühendisliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Konya.

Guzman, J., Recoco, G.A., Pandi, A.W., Padrones, J.M., & Ignacio, J.J. (2022), Evaluating workplace safety in the oil and gas industry during the COVID-19 pandemic using occupational health and safety Vulnerability Measure and partial least square Structural Equation Modelling, *Cleaner Engineering and Technology*, 6, <https://doi.org/10.1016/j.clet.2021.100378>.

Güler, M., Derin, K.H. ve Şahin, L. (2018). "İş sağlığı ve güvenliği kültürü ve eğitim ilişkisi". *İş ve Hayat*, 4 (8), s. 311-348.

Gürsoy, T. (2019), *Çalışanların iş sağlığı güvenliği eğitimlerinin değerlendirilmesi*, Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yapı Eğitimi Ana Bilim Dalı, İnşaat Mühendisliği Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Isparta.

Horozoğlu, K. (2019). İş Kazalarının İş Sağlığı ve Güvenliği Açısından Analizi. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8 (2), 265-281.

İdoğ, M.R. (2021), *Ameliyathane Ve Yoğun Bakım Çalışanlarının Radyasyon Güvenliği Eğitiminin İş Sağlığı Ve Güvenliği Açısından Önemi*, Kafkas Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Disiplinlerarası İş Sağlığı Ve Güvenliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Kars.

Kalıntaş, D.Ç. (2022), *İş Sağlığı Ve Güvenliğinde Eğitimin Önemi: Üniversite Öğrencilerinin İş Sağlığı Ve Güvenliği Farkındalığı Üzerine Bir Çalışma*, Çankaya Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İş Sağlığı Ve Güvenliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Kartal, E. (2022), *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında İş Sağlığı Ve Güvenliği: Karma Yöntem Çalışması*, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Eğitim Yönetimi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Sivas.

Kavut, S. (2021), *İtfaiyecilerin Almış Oldukları Hizmet İçi Eğitimlerin İş Sağlığı Ve Güvenliği Açısından Değerlendirilmesi (Erzurum İl Örneği)*, Avrasya Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İş Sağlığı ve Güvenliği Anabilim Dalı, Trabzon.

Kawasaki, G. (2018), *Girişimcinin El Kitabı 2.0*, Çev: Taner Gezer, Mediacat Kitapları, İstanbul.

Kayabaşı, R. (2019). İş Yerinde Lider Yöneticinin İş Sağlığı Ve Güvenliği Üzerine Etkisi. *Mesleki Bilimler Dergisi (MBD)*, 8 (1), 1-10.

Kaynar, Ş. (2018), İnsan Kaynakları, İçinde: *Girişimciliğin Altın Kuralları*, Editör: Ertuğrul Belen ve Taylan Demirkaya, ss. 179-184, Optimist Yayınları, İstanbul.

Kennedy, G.A., & Bedford, M.D. (2014), Underground wireless networking: A performance evaluation of communication standards for tunnelling and mining, *Tunnelling and Underground Space Technology*, 43, 157-170, <https://doi.org/10.1016/j.tust.2014.05.005>.

Kol, İ. & Özbek, S. (2021). İş Sağlığı Ve Güvenliği Eğitim Uygulamalarının Karşılaştırılması. *OHS ACADEMY*, 4 (1), 1-14.

Küçük, A.S. (2017), *İş Sağlığı Ve Güvenliği Eğitimlerinin Çalışanlardaki İş Sağlığı Ve Güvenliği Farkındalığına Etkisinin İncelenmesi: Yapı Sektöründe Bir Araştırma*, Üsküdar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İş Sağlığı Ve Güvenliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Maalouf, M.M., & Hoque, I. (2022), Applying fuzzy set qualitative comparative analysis to identify pathways for improving occupational health and safety performance, *Safety Science*, 156, <https://doi.org/10.1016/j.ssci.2022.105903>.

Moridi, M.A., Kawamura, Y., Sharifzadeh, M., Chanda, E.K., Wagner M., Jang, H., & Okawa, H. (2015), Development of underground mine monitoring and communication system integrated ZigBee and GIS, *International Journal of Mining Science and Technology*, 25 (5), 811-818, <https://doi.org/10.1016/j.ijmst.2015.07.017>.

Nghitanwa, E.M., & Lindiwe, Z. (2017), Occupational accidents and injuries among workers in the construction industry of Windhoek, Namibia, *Int. J. Health (Dubai)*, 5 (1), 55-59, doi: 10.14419/ijh.v5i1.7303.

Olçay, Z. F. (2021). X. İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürü Ölçeği; Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi*, (23), 678-685.

OSHA (2021), Good OSH is good for business, <https://osha.europa.eu/en/themes/good-osh-is-good-for-business> (Erişim Tarihi: 22.09.2022).

Öz, İ. (2017), *Çocuk ve İletişim*, Ailelere Rehber Kitaplar Dizisi, 1. Baskı, Martı Yayınları, İstanbul.

Özbulut, T. (2021), *Tekstil Sektöründe İş Sağlığı Ve Güvenliği Eğitimleri Ve Örnek Bir Uygulama*, Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İş Sağlığı Ve Güvenliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep.

Özer, S. Ve Kaçmaz, S. (2020), Örgütsel Sosyalizasyon ve İşten Ayrılma Niyeti Arasındaki İlişkinin Otel Çalışanları Açısından Değerlendirilmesi, *Journal of Academic Tourism Studies*, 1 (1), 46-58.

Özer, T. (2018), *6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Yasası İş Kazalarına Etkisi: 2012 Yılı Statiksel Karşılaştırılması*, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, İşletme Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Sadeghi, S., Soltanmohammadlou, N. & Nasirzadeh, F. (2022), Applications of wireless sensor networks to improve occupational safety and health in underground mines, *Journal of Safety Research*, <https://doi.org/10.1016/j.jsr.2022.07.016>.

Şimşek, S., Aksoy Çetin, M. & Sağnıç, S. A. (2020). İş Sağlığı ve Güvenliğinde İşletmelerin Sürdürülebilirlik Raporlamalarında Dış Paydaşlarla İletişimi. *İSG Akademik*, 2 (2), 101-106.

Tatar, G. (2022), *Ünye Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin İş Sağlığı Ve Güvenliği Eğitimlerinin İş Güvenliği Algısına Etkisi*, Avrasya Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İş Sağlığı Ve Güvenliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Trabzon.

Tessier, A., Croteau, C., & Voyer, B. (2021), Exploring the Usability of the Andragogical Process Model for Learning for Designing, Delivering and Evaluating a Workplace Communication Partner Training, *Journal of Workplace Learning*, 33 (8), 577-590, <http://dx.doi.org/10.1108/JWL-10-2020-0163>.

Tikici, M. ve Yıldız, A. (2022), *Örgütsel İletişim Ve Çalışanların İş Tatmini*, İksad Yayınları, Ankara.

Timuroğlu, M.K. ve Yılmaz, B. (2021), Örgütsel İletişimin Örgütsel Yenilik Üzerindeki Etkisi, *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 35 (1), 319-337.

Türk, E. (2021), *Türk Eğitim Sistemi ve Yönetimi*, 2. Baskı, Nobel Akademik Yayıncılık, İstanbul.

Yıldırım, E. (2010). *İşçi Sağlığı ve İş Güvenliğinde Eğitimin Rolü ve İş Görenlerin İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Eğitimi Konusundaki Bilinç Düzeylerini Ölçmeye Yönelik Bir Araştırma*. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Yıldırım, S. & Üstündağ, Z. (2022). İş Sağlığı ve Güvenliğine Yönelik Geliştirilen Akıllı Telefon Uygulamalarının İncelenmesi. *OHS ACADEMY*, 5 (2), 140-164.

Yıldız, A. (2020). Hastane İş Güvenliği Uygulamalarının Sağlık Çalışanlarının İş Güvenliği Performansına Etkisi . *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi (AKAD)*, 12 (23), 566-578.

Yu, K., Zhang, L., Zhang, Y., Yu, Q., Li, X., & Krishnamoorthy, S. (2021). Design of a workstation based on a human-interfacing robot for occupational health and safety. *Work (Reading, Mass.)*, 68(3), 863–870. <https://doi.org/10.3233/WOR-203420>.

Yurdakul, M., Gökpınar, E. & İç, Y. T. (2019). Resmi Bir Kurumda Risk Analizi Uygulaması . *Mühendis ve Makina* , 60 (696) , 221-230.